

Herukanpistokkaiden tuotanto omalla tilalla

Kati Rikala Luonnonvarakeskus
Marjamaat 2-hanke

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Mitä huomioitava oman tilan pistokastuotannossa

- Kasvinjalostajan oikeudet ja lisenssimaksut
- Kasvinjalostajanoikeuden päätyminen
- Luken lajikkeiden lisäys
- Lakisääteiset vaatimukset kasvinterveys- ja taimiaineistorekisteriin liittymisestä ja kasvipassin käytöstä
- Kasvinterveysvastaavan koulutus ja kasvintuhoojien omavalvonta
- Omavalvontasuunnitelma

Kasvinjalostajanoikeudet ja lisenssimaksut

- **Kasvinjalostajanoikeus** = lakiin perustuva oikeus suojata lajike ja hallita lajikkeen lisäysoikeutta ammattimaisessa käytössä. Jalostajan haettava erikseen (maksullinen jalostajalle ja peritään vuosittainen maksu oikeuden ylläpitämiseksi).
- Jalostajanoikeuden alaisia lajikkeita **ei saa lisätä ammattikäyttöön ilman jalostajan lupaa!**
- Suojatun lajikkeen lisäämisestä ammattikäyttöön seuraa velvoite maksaa **jalostusmaksu** jalostajanoikeuden haltijalle. Jalostaja määrittelee hinnan.
- Laki sallii lisäämisen ilmaiseksi harrastajakäyttöön, koe- ja tutkimustarkoituksiin sekä lajikejalostusta varten
- **Lisenssisopimus** ei perustu lakiin. Lajikkeen jalostaja myy lajiketta vain kirjallisen sopimuksen tehneille ostajille. Jalostaja voi valita kenelle myy (esim. osuuskuntien omat lajikkeet Keski-Euroopassa).
- Lisenssin alaisen lajikkeen lisääminen ja myyminen on kiellettyä ilman jalostajan lupaa ja lisenssimaksuja (mm. Delikatesnaja)
- Lisätietoja: Marjakasvien taimituotannon lainsäädäntö, <https://www.proagria.fi/hankkeet/marjamaat-2-hanke#marjamaat-hankkeen-aikana-vuosina-2018-2019-syntyneet-materiaalia>

Kasvinjalostajanoikeuden päättyminen

- Kasvinjalostajanoikeus raukeaa viimeistään 30 vuoden päästä jalostajanoikeuden hakemisesta.
- Voi päättyä myös aiemmin, jos vuosimaksua ei makseta, jalostajanoikeudesta luovutaan tai sitä ei ole koskaan haettu kyseiselle lajikkeelle.
- Kun kasvinjalostajanoikeus päättyy tai sitä ei ole haettu, lajikkeet ovat vapaasti lisättävissä.
- Esimerkkejä vapaista lajikkeista:
 - Mustaherukat: Öjebyn, Ben Tron, Hedda, Titania
 - Valkoherukat: Valkoinen Hollantilainen
 - Punaherukat: Punainen Hollantilainen
 - Mansikka: Polka, Honeoye, Bounty, Jonsok
 - Vadelma: Ottawa, Muskoka

Luonnonvarakeskuksen jalostamien lajikkeiden lisäys

- **Yritys (taimisto tai maatila) tekee kirjallisen sopimuksen** Luken kanssa jalostajanoikeuden alaisen lajikkeen lisäämisestä (käyttöoikeussopimus).
- Yritys maksaa vuosittain **jalostusmaksun Lukelle** jokaisesta myymästään tai omaan käyttöön ottamastaan taimesta tai pistokkaasta ja ilmoittaa tuotetut lukumäärät.
- Yrityksellä on velvollisuus **ilmoittaa Lukelle vuosittain kaikkien asiakkaiden yhteystiedot**, joille se on myynyt taimia tai pistokkaita vuoden aikana.
- Yritys joutuu ilmoittamaan asiakkaalleen, että kyseessä on Luken suojaama lajike ja Luke valvoo myös kyseisen asiakkaan taimien käyttöä. Jos asiakas haluaa lisätä lajiketta itse, **on siitä tehtävä erikseen sopimus Luken kanssa.**
- Lukella on oikeus lähettää työntekijä tarkastamaan yrityksen ja asiakkaan peltoja ko. lajikkeen osalta. Yleensä valvotaan puhelinoitoin ja kirjeitse.
- Asiakkaan ei enää tarvitse maksaa jalostusmaksua, jos jalostusmaksu on jo suoritettu aiemmin lisäysketjussa (ensimmäinen tuottaja maksaa).

Kasvinterveys- ja taimiaineistorekisteri ja kasvipassin käyttö

- **Oman tilan käyttöön** tuotettujen pistokkaiden ja taimien tuotantoa varten ei tarvita kasvipassia tai liittymistä kasvinterveys- ja taimiaineistorekisteriin
- Kun tuotetaan taimia, pistokkaita tai muuta lisäysainesta (ei vihannesten siemeniä) **ammattimaisesti tai toiselle yrittäjälle ammattikäyttöön**, on rekisteröidyttävä kasvinterveys- ja taimiaineistorekisteriin ja haettava kasvipassin käyttöoikeutta Ruokavirastolta.
- Rekisteröityminen tehdään TOUKO- asiointipalvelussa. Samasta asiointipalvelusta haetaan myös kasvipassin käyttöoikeutta. **Rekisteröityminen on maksullista!**
<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/rekisteroityminen/rekisteroityminen-kasvinterveysrekisteriin/>
- Rekisteröitymisvelvoite perustuu kasvinterveys- ja taimiaineistosäädöksiin
<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/kasvitaudit-ja-tuholaiset/lainsaadanto/>
- Yrityksen tiedot tulee päivittää vuosittain 30.4. mennessä kasvinterveys- ja taimiaineistorekisteriin (Ruokavirasto lähettää muistutuksen vuosittain)

Kasvinterveysvastaavan koulutus ja kasvintuhoojien omavalvonta

- Rekisteröitymisen yhteydessä yritys nimeää **kasvinterveysvastaavan**
- kasvipassin käyttöä varten suoritetaan verkkokoulutus ja tentti
<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/puutarhakasvit/tuotanto/kasvinterveysvastaavan-koulutus/>
- Koulutus sisältää tiedot kasvintuhoojien omavalvonnasta, kasvipassin käytöstä ja kasvien jäljitettävyydestä
- Koulutus on ilmainen ja sen voivat suorittaa kaikki asiasta kiinnostuneet
- **Omavalvonta** = viljelijä tarkastaa myytävistä kasveista karanteeni- ja laatutuhoojat viljely- ja myyntikauden aikana sekä ennen luovutusta ostajalle
<https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/puutarhakasvit/tuotanto/omavalvonta2/>
- Omavalvonta on edellytys kasvipassin myöntämiselle
- Yritys pitää omavalvonnan tarkastuksista itse kirjanpitoa ja kirjanpitoa on säilytettävä kolmen vuoden ajan
- Kasvintarkastajat valvovat omavalvonnan toimivuutta vuosittaisilla tarkastuksilla, jotka ovat yrityksille maksullisia

Omavalvontasuunnitelma

- **Yrityksen kannattaa tehdä omavalvontasuunnitelma!**
- Hyväksytty omavalvontasuunnitelma = viranomaiset eivät tee maksullista tarkastusta joka vuosi
- Omavalvontasuunnitelmaa varten löytyy mallipohjia Kauppapuutarhaliitolta ja Viherympäristöliitolta
- Omavalvontasuunnitelmassa kuvataan:
 - Omavalvonnan toteuttaminen ja kirjaaminen
 - Työntekijöiden osaamisen varmistaminen
 - Takaisinvedot karanteenituhoojatapauksissa
 - Vastuuhenkilöt
- Lisää tietoa kasvintuhoojien omavalvonnasta <https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/puutarhakasvit/tuotanto/omavalvonta2/taimitarhat/>

Kiitos!

Löydä meidät verkosta

 luke.fi

Tilaa uutiskirjeemme ja pysy jyvällä!
luke.fi/uutiskirje

Luonnonvarakeskus (Luke)
Latokartanonkaari 9, 00790 Helsinki

